

Анотація
В.В.Гуменюк

Стратегические направления деятельности руководителей учебных учреждений в условиях информатизации общества

Раскрываются такие стратегические направления деятельности руководителей учебных учреждений, как создание информационной инфраструктуры учреждения, целенаправленное развитие информационно-образовательного пространства, формирование и развитие информационной культуры участников учебно-воспитательного процесса. Дается характеристика и пути реализации этих направлений деятельности.

Ключевые слова: информационное общество, информационные ресурсы, информатизация образования, информационная среда, информационно-образовательное пространство, информационная инфраструктура учебного заведения, информационная культура, информационная грамотность.

Summary
V.V.Humenyuk

Strategical directions of educational managers' activity concerning conditions of a society informatization

Strategical directions of educational managers' activity, dealing with such a goal in conditions of society informatization are revealed as: working of informational infrastructure of educational establishment, goal-directed development of informational sphere, formation and development of informational culture of members in educational process. Characterization and ways of implementation of these directions are given.

Key words: informational society, informational resources, informatization of education, informational sphere, information-educational surrounding, informational infrastructure of educational institution, informational culture, informational literacy.

Дата надходження статті до редакції

„30” січня _____ 200_р.

УДК 371.134 (045)

І.М.ДАРМАНСЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

СТУПЕНЕВА ОСВІТА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

В статті розглядається ступеневість як принцип здобуття освіти. Для кращого розуміння даного поняття автором наведені приклади її реалізації в історичному аспекті.

Ключові слова: ступенева освіта, ступеневість, підготовка фахівців.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Кожна людина здобуває свої знання, вміння та навички поступово, опираючись на раніше отримані. Підготовка педагогічних кадрів теж здійснюється поступово і носить характер ступеневості. Зміст цієї підготовки залежить від багатьох факторів, таких як:

- політики держави щодо рівня актуальності та напрямів розвитку освіти і виховання майбутніх фахівців народного господарства та населення;
- рівня розвитку галузевого законодавства;
- стану міжнародно-правового законодавства у сфері освіти;
- рівня наукового і методичного забезпечення процесу викладання навчальних дисциплін;
- специфіки напрямів функціонування галузі;
- вимог законодавчих актів організації фахової підготовки на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях;
- загального змісту навчального плану фахової підготовки спеціаліста відповідного профілю.

Вказані нами фактори здійснюють безпосередній вплив на кожний ступінь здобуття освіти.

Формулювання цілей статті... Метою статті є показати і довести на історичних прикладах існування ступеневої освіти в минулому, яка дійшла до наших часів і відображена в нормативно-правових актах України.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу... В сфері освіти науковці почали говорити про ступеневість тоді, коли освітньо-кваліфікаційні рівні „молодший спеціаліст” – „бакалавр” – „спеціаліст” – „магістр” з’явилися в законодавчих документах. На законодавчому, офіційному рівні ступеневість з’явилась в Законі України „Про освіту” в редакції 1996 року, на основі якого були прийняті: Закон України “Про вищу освіту”, Постанова Кабінету Міністрів України №507 „Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями”, Постанова Кабінету Міністрів України №65 „Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу підготовку), Національна програма „Вчитель”. Принципи ступеневості, які відображені в зазначених документах, також є

основоположними принципами професійної підготовки кадрів у країнах, які приєдналися до вимог документів Болонського процесу.

До цих нововведень в освітянську нормативно-правову базу про ступеневість не вели мову. Але принцип ступеневості є фундаментальним принципом, який застосовувався при побудові школи з давніх часів.

До прикладу, існували школи, які могли працювати і без принципу ступеневості, адже ступеневість є не єдиним принципом побудови школи. Діти здобували певний рівень знань з багатьох предметів і цей рівень визначався як нижчий ступінь, фундамент. Ми можемо сказати, що освіта здобувалась за семестрами, роками, відрізками часу. Головним було навчитися писати і читати, а потім на основі цих знань вивчати математику й інші предмети. Тобто діти отримували знання, починаючи від нижчого рівня, і закінчуючи вищим. Це не була ступеневість, але історія наводить нам багато прикладів здобуття освіти поетапно.

Якщо проаналізувати в історичному ретроспективному аспекті систему освіти, то можна стверджувати, що започаткувала ступеневу школу православна Церква. Церква в Київській Русі виконувала не тільки духовну функцію, а й цілий ряд функцій світського характеру, в тому числі функцію організатора освітнього процесу.

Однозначної думки про організацію освіти та шкільної справи в Київській Русі немає. Деякі історики (наприклад, В.Татищев) стверджують, що досить високий рівень тодішньої освіти завдячує піклуванню про неї руських князів [5, 32]. Перші літописні відомості про опіку руських князів справами освіти пов'язують із іменем Володимира Великого та належать до часів хрещення України-Русі.

У всіх літописних та інших матеріалах, що стосуються освітньої справи за Володимира Великого і його наступників немає жодної згадки про заснування чи існування „училищ”, а мова йде про учителів, про „книжне ученє”, про відбирання дітей у знатних осіб – старост, священників, про обов'язок священників „учити людей”. Роль князів в освітній справі часів Київської Русі носила роз'яснюючо-мобілізаційний характер. Практичні справи організації діяльності шкіл здійснювались церквою. Духовенство вважало своїм обов'язком поширювати освіту серед своїх парафіян, правильно організувати школи. Ф.Леонтович стверджує, що „кожна парафія повинна була мати школу..., шкільна повинність стосовно до окремих осіб мала такий самий індивідуально-умовний характер, як і інша канонічна повинність кожного християнина” [2, 25].

С.Сірополко пише, що „немає жодної змоги, зрозуміла річ, визначити певним чином кількість шкіл та учнів у них. Одне можна сказати, що у Київській Русі перед татарською навалою налічувалося 15 епархій, що монастирів була значна кількість, – в самому Києві в той час було 14, а церков ще того більше. Можна думати, що кожна Єпископська катедра, монастир і церква в Київській Русі тісно сполучалася зі школою” [5, 36]. М.Погодін вважає, що кожна нова епархія ставала так би мовити шкільною округою, новий монастир – гімназією, а нова школа – народною школою [3, 11].

За часів Київської Русі школи були 1-річними, 2-річними, 4-річними. 1-річні школи існували при церквах, 2-річні при монастирях, а 4-річні при епархіях. Не можна було переходити до наступного класу без відповідної освіти, а мірилом знань виступала церковна література.

Наведемо один яскравий приклад ступеневості періоду поступової трансформації ремісницьких шкіл в загальну середню освіту на Поділлі.

Цехова організація в подільських містах з'явилась із запровадженням магдебурзького права (XVI-XVII ст.). Цехи існували в Кам'янець-Подільському, Меджибожі, Лютичеві, Шаргороді, Дунаївцях, Балті, Сатанові, Янові, Смотричі, Могилеві-Подільському.

Ремісничі цехи являли собою типові середньовічні корпорації, які мали відносно самостійний характер. Цех поділявся на соціальні групи – учнів, підмайстрів та майстрів. Членами власне цехів вважались лише майстри. Вони, в свою чергу, поділялися на молодших і старших.

При просуванні робітника по сходинках цехової ієрархії враховувалася ступінь його професійної зрілості, тобто людина мала отримати ступеневу освіту.

Перший етап соціалізації цехового ремісника розпочинався із зарахування його в учні. В учні приймали хлопчиків і юнаків, а в деяких ремеслах і дівчат. Якщо батьки дітей працювали в цеху, то діти проходили учнівство, як правило, в них. Учні зі сторони ще до офіційної церемонії прийому проходили випробувальний термін, який, наприклад, у цехах Кам'янець-Подільського дорівнював двом-чотирьом тижням. Прийом учнів відбувався на зборах (сходці) всіх майстрів об'єднання. Дана церемонія носила назву „уєднання” [6, 1-22]. При цьому обов'язково повинні були бути присутніми свідки як з боку майстра, так і з боку учня. Вони

мали там знаходитись для того, щоб в їх присутності майстер домовився з батьками учня чи ним самим про час учнівства, а також утримання.

Термін учнівства значно варіювався в різних цехах, що в основному визначалося відмінностями технології різних ремесел і місцевими умовами. Так, в Кам'янець-Подільському золотарському цеху навчання продовжувалося сім років, в олов'яників три роки [1, 204]. У встановлений термін учень повинен був освоїти основні виробничі навички, а також засвоїти певний мінімум соціальних знань та норм, пов'язаних із життям у цеховому колективі [4, 128].

Після закінчення терміну учнівства, починався новий етап – переведення учня в підмайстри. Дана церемонія носила назву „визволка” і проводили її чотири майстри – батько учня, проповідник, дзвонар і хрещений батько. Це був так званий „випуск”, який означав одержання учнем статусу ремісника і остаточний розрив його з неремісничим середовищем. Після „визволки” ремісник у більшості подільських міст все ще не вважався власне підмайстром. Він ставав „млоденцем”, „молодцем” чи „робенцем”, і якийсь час працював на свого майстра за певну плату. Час служби „млоденця” був різним у різних цехах і містах. Зокрема, в кам'янецькому цеху олововарів він дорівнював двом тижням, в ремеслі мідника – шести тижням, а в золотарському ремеслі така практика була відсутня [1, 396-397].

Підмайстри повинні були мандрувати по інших містах з метою поглиблення тих знань, які вони отримали під час навчання. Після засвоєння і закріплення знань і норм, пов'язаних з цеховим способом життя, вони отримували відповідні документи, які це підтверджували. На основі цих документів підмайстра посвячували в майстри. Дана церемонія означала перехід ремісника до самостійного життя, до залучення в виробничу сферу.

Для того, щоб бути прийнятим у цех повноправним його членом – майстром, реміснику були необхідні:

1. Кваліфікація, достатня для успішного проведення на необхідному рівні всіх фаз виробничого процесу;
2. Наявність коштів для придбання знарядь та засобів виробництва;
3. Знання цехових традицій та норм поведінки, тобто певна сума соціальних знань, пов'язаних із цеховим способом життя [4, 130].

Крім документів необхідно було представити виріб (шедевр). Підмайстри, які проходили в майстри, складали свій головний іспит на соціальну зрілість. Для того, щоб ремісник був прийнятий в майстри, потрібно було також представити документи, які підтверджували дотримання ним норм і правил протягом усього періоду учнівства і підмайстерства. Потім урочисто відбувалась церемонія посвячення в майстри.

Але й після всіх цих дій майстер, який пройшов посвячення, ще не вважався повністю повноправним членом ремісничого колективу. Він повинен був відбутися певні повинності, зокрема „молодчество”. Молодший брат слідував за порядком у цеху, служив посильним, у його обов'язки входило також прислужування під час служби в церкві. Служба молодшого брата тривала від двох тижнів до декілька років в залежності від порядку, який існував в тому чи іншому цеху.

Отже, цей приклад нам показує, що для того, щоб влаштуватися на роботу, ремісник повинен був отримати освіту, мати певний рівень знань, умінь та навичок. Процес навчання проходив поетапно і ступенево, адже на основі документа нижчого рівня людина могла продовжити навчання. Якщо така освіта була відсутньою, ремісник не мав права виконувати відповідну роботу.

Висновки... Із наведеного вище ми можемо зробити висновок, що ступенева освіта сьогодні з'явилась не спонтанно. Якщо розглянути в історико-ретроспективному ракурсі, вона існувала раніше, але не виділялась як „освітньо-кваліфікаційні рівні”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Владімірський-Буданов М. Німецьке право в Польщі і Литві // Розвідки про міста і міщанство на Україні-Русі в XV-XVIII вв. – Львів, 1904. – Ч. 2.
2. Леонтович О.И. Школьный вопрос в древней Руси // Варшавского Университета Известия. – Варшава, 1984.
3. Погодин М.П. Образование и грамотность в древнем периоде истории // Журнал Министерства Народного Просвещения. – №1. – 1871.
4. Поділля / Артур Л.Ф., Балушок В.Г., Болтарович З.С., та ін. – Вид-во НКЦ „Доля”. – 1994.
5. Сірополько С. Історія освіти в Україні. – Київ: Наук. думка, 2001.
6. Цехова книга бондарів, стельмахів, колодіїв, столярів міста Кам'янця-Подільського.

Аннотація

И.М.Дарманская

Многоуровневое образование: исторический аспект

В статье рассматривается многоуровневность как принцип получения образования. Для лучшего понимания данного понятия автором приведены примеры её реализации в историческом аспекте.

Ключевые слова: *ступенчатое образование, ступенчатость, подготовка специалистов.*

Summary

I.M.Darmans'ka

The stage education: historical aspect

The staginess as the principle of getting education is examined in the article. For better understanding of the given concept the author shows some examples of its realization in the historical aspect.

Key words: stage education, staginess, specialists' preparation.

Дата надходження статті до редакції

„21” березня 2007р.

УДК 371.13:82-2(045)

Г.О.ДОРОШ,

кандидат філологічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬОГО СПРИЙМАННЯ ДРАМАТИЧНОГО ТВОРУ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглядаються особливості, характер художнього сприймання драматичних творів. Представлено теоретично обґрунтовану систему формування художнього сприймання драматичного твору майбутніми учителями під час вивчення української літератури.

Ключові слова: *художнє сприймання, літературно-естетичний розвиток, драматичний твір.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... На сучасному етапі модернізації системи освіти й виховання в Україні особливої гостроти та актуальності набувають питання підготовки майбутніх учителів. Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті, підготовка педагогічних працівників є центральним завданням модернізації освіти, провідним принципом державної освітньої політики.

Педагоги вищих навчальних закладів покликані вирішувати складний комплекс питань соціалізації особистості, залучення студентів до цінностей культури, формування у них високих громадянських якостей, наукового та художнього світогляду, потреби у збереженні та подальшому примноженні духовних і матеріальних надбань українського народу. У послідовному й ефективному вирішенні зазначених питань виключно важливою є діяльність викладачів літератури, які, використовуючи естетично-виховні можливості художнього слова, прагнуть формувати у майбутніх учителів емоційно-естетичне ставлення до навколишньої дійсності, розвивати почуття прекрасного, стимулювати інтереси і потреби у спілкуванні зі світом мистецтва.

Нинішній етап удосконалення і розвитку освіти, поряд з іншими факторами, передбачає просування в освітню сферу останніх досягнень фундаментальної науки, особливо тих, що сприяють формуванню цілісного світосприймання і наукових методів мислення. А це означає, що майбутній учитель повинен набути у вищому навчальному закладі вмінь трансформувати фундаментальні знання у педагогічні технології.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблеми художнього сприймання творів літератури стали предметом дослідження психологів, педагогів, літературознавців серед яких Л.С.Виготський, М.М.Волков, І.Д.Бех, С.С.Гольденрихт, Т.Д.Полозова, К.П.Фролова, а також відомих методистів Н.Й.Волошиної, С.О.Жили, Є.А.Пасічника та інших.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є теоретичне обґрунтування значення роботи з розвитку художнього сприймання драматичного твору майбутніми вчителями у процесі вивчення української літератури у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу... За останнє десятиріччя зазнала значних змін і програма з української літератури, в еволюції і корекції якої знайшли відображення пошуки науковців, письменників. А процес національно-культурного відродження, викликаний змінами в суспільно-політичному житті українського народу, зумовлює сьогодні необхідність концептуального переосмислення історії вітчизняної літератури ХХ століття. Зокрема, літературний розвиток останнього десятиліття прикметний посиленою увагою до художньої спадщини цієї епохи, відкриттям замовчуваних її сторінок, реабілітацією імен репресованих чи незаслужено забутих письменників, поверненням до активного мистецького життя їхніх творів,